

Upoznajmo se...

Elin Michélsen

Što mališani međusobno uče jedni o drugima i o sebi kad su zajedno?
Elin Michélsen opisuje istraživanje koje je provela u švedskim vrtićima.

istraživanja (Michélsen, 2004.). Nizovi interakcija među djecom rane dobi, kao i njihovi neverbalni dijalozi, identificirani su i analizirani. U centru pozornosti bile su sekvence različitog trajanja - od onih vrlo kratkih (samo dvije interakcije), do vrlo dugih (više od 50).

Zajednički interes

Kad govorimo o formi, sadržaju i emocionalnom raspoloženju, očito je da mala djeca imaju potencijal za različite međusobne interakcije gledano iz pozicije forme, sadržaja ili emocionalnog raspoloženja. *Zainteresiranost za drugoga* vrlo je naglašeno obilježje interakcija. Ova središnja i dominantna značajka kreira

i održava interakcije među djecom. Tek prohodali mališani kroz nizove interakcija tijekom igre otkrivaju, dogovaraju se i ostvaruju zajedničke projekte u igri. Zbog zajedničke invencije nizovi interakcija smatraju se ranim vidom kulture mališana jasličke dobi, koju karakterizira uobičajeno neverbalno razumijevanje, intuitivna komunikacija i *vesela* izvedba.

Vesela interakcija

Tijekom različitih sekvenci interakcija dječja radost se jasno izražava smijehom, osmjehivanjem ili razdraganim povicima, na koje drugo dijete također odgovara smijehom,

povicima i izrazima radosti. Ovo zovem *dijalogima radosti*. Djeca kao da jedna drugoj govore kako su sretna zbog onog što rade, ali i zbog prisutnosti svojih vršnjaka. Neki vidovi radosti su kratkotrajni, događaju se u trenutku i prolaznog su karaktera, ali mogu biti i dulji, trajati čak po nekoliko minuta - idu od djeteta k djetetu i natrag. Nedvojbeno je veselje zbog pokretanja tijela. Često je praćeno velikim, energičnim, snažnim pokretima. Čini se kao da je djetetova radost prvenstveno vezana za to da je zabavno činiti nešto tjelesno, kretati se. To zovem *radošću kretanja*.

Ponekad djeca čine nešto novo, drukčije, neobično, vragolasto ili su iznenađena. Ukoliko se nešto ne slaže s očekivanjima ili pravilima, zabavno je. To zovem *radošću anarhije*.

Socijalizacija vršnjaka

Kreirajući vršnjačku kulturu, mališani jasličke dobi međusobno se socijaliziraju. Kad se nađu zajedno u nekoj ustanovi ranog odgoja i obrazovanja, počinju utjecati jedni na druge i razvijati socijalne vještine koje koriste u društvu vršnjaka. Sekvence tijekom kojih djeca zauzimaju stajalište drugoga, razvijaju

Tek prohodali mališani kroz nizove interakcija tijekom igre otkrivaju, dogovaraju se i ostvaruju zajedničke projekte u igri.

strategije kako bi ih njihovi vršnjaci razumjeli, međusobno koordiniraju i prilagođavaju ili pak stvaraju rutine u igri - sve se to smatra iznimno važnim dijelom vršnjačke socijalizacije. Kroz zajedničku aktivnost mališani

Većina današnjih roditelja male djece u Švedskoj trenutno rade ili studiraju. Iz ovog razloga većina djece od 18 mjeseci do dvije godine ide u jaslice u kojima se svakodnevno druže s vršnjacima. Pohađanje predškolske ustanove (poznatije po nazivu jaslice), procijenjeno je kao vrlo pozitivno iskustvo i gotovo predstavlja pravilo za švedsku djecu rane dobi. Švedski nacionalni kurikulum djecu ove dobi vidi kao najmlađe učenike, a pohađanje jaslica kao njihov prvi korak na putu kroz odgojno-obrazovni sustav. Od mališana se očekuje da uče kako o sebi, tako i o drugima i o životu općenito. Ovaj je pedagoški pristup vrlo cijenjen i smatra se važnim čimbenikom kvalitete. Bilježenje vršnjačkih interakcija u pet jasličkih skupina, uz pomoć video kamere, bilo je predmet mog

uče jedni od drugih o stvarima koje su bitne za vršnjačke interakcije. Budući da među nizovima interakcija postoje kvalitativne razlike, djeca stječu i različite vrste iskustava te grade temeljni repertoar alternativnih postupaka. U prolaznim interakcijama djeca 'testiraju' iniciranje i uspostavljanje kontakata, imaju rano iskustvo žurbe, hitanja, susreta tijekom kojih se *dobro jutro* i *doviđenja* izgovaraju gotovo istovremeno. U drugim nizovima interakcija, tijekom koji su djeca već dulje vrijeme uhodana, okupljena oko zajedničkog projekta ili igre nekom igračkom, upoznaju se s načinima na koji mogu zadržati interes vršnjaka, recimo prilagođavajući vlastitu brzinu i ritam brzini i ritmu drugoga. Čini se da djeca u jaslicama kroz interakcije uče jedna od drugih i na taj način razvijaju socijalne kompetencije.

Razvijanje osjećaja intersubjektivnog sebstva s vršnjacima

Specifična iskustva vršnjačke interakcije smatraju se snažnim čimbenikom razvoja osjećaja intersubjektivnog sebstva, što

znači da se nešto doživljava osobno ili subjektivno u odnosu s drugima. (Stern, 1985.).

Emocionalna razmjena dok oslikavaju, prihvaćaju ili odbacuju jedni druge smatra se od ključne važnosti ne samo za njihovo socijalno učenje, već i za razvoj osjećaja intersubjektivnog sebstva. Voljela bih dodati konceptu sebstva Daniela Sterna shvaćanje *sebstva s vršnjacima* kao važnog i novog aspekta intersubjektivnog sebstva. Vjerujem da iskustvo vršnjačke interakcije mališana izravno pridonosi dječjem socijalnom i emocionalnom razvoju. Također vjerujem da se ova rana, ponavljana iskustva sjedinjuju kao temelj predodžbe o značajkama bivanja s vršnjacima i oblikuju djetetovo buduće očekivanje od igre i interakcije s drugima.

Literatura

Elin Michelsen (2004.): *Kamratsamspel på småbarnsavdelningar*. Doktorsavhandling i pedagogik. Stockholms universitet.

Elin Michelsen (2005.): *Samspel på småbarnsavdelningar*. Stockholm. Liber

Daniel Stern (1985.): *The interpersonal world of the Infant*. New York. Basic Books.

Elin Michelsen je diplomirana psihologinja u Stockholmu, Lidingö, s doktoratom Sveučilišta u Stockholmu.
elin.michelsen@telia.com

Zajednički interes

Dogovor oko izuma
i dogovoren
zajednički plan igre

Vesela interakcija i razmjena emocija

Sretni zbog onog
što rade i zbog
prisutnosti drugih